

วิกฤติโลกหลัง 2021 - โรคอุบัติใหม่และเก่า

โดย Min Sen Concept (social) 29 สิงหาคม 2564

การระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ในอดีตมักจะเป็นผลมาจากโรคติดเชื้อ และโดยมากจะเป็นเชื้อที่มาจากแบคทีเรีย และเชื้อรา ก่อนที่เราจะเข้าใจว่ามีสาเหตุของโรคอีกประการที่สามารถแพร่กระจายโรคไปได้อย่างมากมายที่เรียกว่า ไวรัส แต่การระบาดของโรคที่เป็นที่รู้จักเริ่มจาก

โรคระบาดอันโทนิน ในปี 165 ไข้ฝีดาษ หรือไข้ทรพิษซึ่งเป็นา ลจากเชื้อ ไวรัส Variola ที่ระบาดในอาณาจักรโรมัน เชื่อว่ามา จากกองทัพโรมันที่เดินทางกลับมาจากดินแดนตะวันออกไกล คือ ดุรกี อียิปต์ และออกโตมัน มีผู้เสียชีวิตวันละ 2,000 คน ยอด ผู้เสียชีวิตรวมที่ 5 ล้านคน และการแพร่ระบาดไปยังเส้นทาง Indo-Raman ในแถบมหาสมุทรอินเดีย

การระบาดของกาฬโรค ในปี 1346 ที่มาจากเชื้อแบคทีเรีย Yersinia ที่ระบาดในหนูดอนกลางของเอเชีย เชื่อว่าการระบาดมา จากขบวนคาราวานที่เดินทางมาจากเอเชียเข้าท่าเรือซีซิลี ใน อิตาลี ก่อนกระจายไปทั่วยุโรป ทำให้ผู้เสียชีวิตกว่า 75 ล้าน คน คิดประมาณ 1/3 ของประชากรโลกทั้งหมดเลย

โรคติดต่อจาก Columbian Exchange ในปี 1492 เป็น โรคติดต่อจากยุโรปที่เดินทางเข้าสู่ทวีปอเมริกา ซึ่งนำทั้ง ฝีดาษ หัด กาฬโรคมาสู่คนพื้นเมือง ทำให้คนพื้นเมืองเสียชีวิตไปกว่า 90

% ก่อให้เกิดอาณาจักร Aztec ต้องล่มสลาย เป็นผลจากกองเรือสเปนที่เข้ามามีอำนาจในแถบหน้าน้ำทะเลแคริบเบียน

โรคฝีดาษลอนดอนในปี 1665 ซึ่งเกิดจากความสกปรกในย่านที่อยู่อาศัยที่ดึงดูดหนูเข้ามา และส่งผลให้ประชากรในกรุงลอนดอนในช่วงนั้นลดลงกว่า 20 % รวมทั้งสัตว์เลี้ยงอย่างสุนัข แมวที่ถูกกำจัดทิ้งที่เข้าใจว่าเป็นสาเหตุของการแพร่เชื้อ และยังทำให้หนูเพิ่มจำนวนมากขึ้น

การระบาดของอหิวาตกโรคในปี 1817 ในรัสเซีย เป็นเชื้อแบคทีเรีย Vibrio ที่แพร่กระจายผ่านทางน้ำและอาหาร ติดไปกับทหารอังกฤษที่นำเชื้อไปแพร่ในประเทศอินเดีย และไปอังกฤษ สเปน แอฟริกา อินโดนีเซีย จีน ญี่ปุ่น อิตาลี และอเมริกา จนกระทั่งเริ่มผลิตวัคซีนได้ในปี 1885 มีผู้เสียชีวิตกว่า 3 ล้านคน

การระบาดของกาฬโรคในปี 1855 เริ่มจากอินเดีย และฮ่องกง มีพาหะคือหนู และหมัดหนู ทำให้ผู้เสียชีวิตกว่า 15 ล้านคน และถือว่าการระบาดของกาฬโรคเป็นครั้งที่สามของโลก ไข้หวัดใหญ่รัสเซียในปี 1889 เริ่มจากแถบไซบีเรีย และคาซัคสถาน กระจายไปยัง ฟินแลนด์ โปแลนด์ และส่วนต่าง ๆ ในยุโรป มีการข้ามไปอเมริกาเหนือ และแอฟริกา มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 360,000 คน

ไข้หวัดสเปนในปี 1920 ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 กระจายไปทั่วโลก ทำให้ผู้เสียชีวิตกว่า 25 ล้าน

คน ในช่วง 25 สัปดาห์แรก ซึ่งคร่าชีวิตผู้ใหญ่วัยหนุ่มสาวที่มีสุขภาพแข็งแรง ขณะที่กลุ่มเด็ก และคนที่ภูมิคุ้มกันอ่อนกว่า กลับเสียชีวิตน้อยกว่ากลุ่มอื่น

ไข้หวัดใหญ่เอเชียในปี 1965 ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดกลุ่ม A (H2N2) ซึ่งมีต้นกำเนิดจากประเทศจีน เริ่มจากชาวจีนในมณฑลกุ้ยโจว ไปยังสิงคโปร์ ส่องกง และสหรัฐอเมริกา มีผู้เสียชีวิตประมาณ 2-4 ล้านคน

ไข้หวัดใหญ่ส่องกงในปี 1968 ซึ่งเกิดจากเชื้อไข้หวัดสายพันธุ์ H3N2 ซึ่งมีต้นกำเนิดในเกาะส่องกง ก่อนลามไปยังเวียดนามและสิงคโปร์ในเวลา 3 เดือน ก่อนขยายไปยัง อินเดีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ยุโรป แอฟริกา อเมริกาใต้ และสหรัฐ เกิดการหลายพันธุ์จากโรคไข้หวัดใหญ่เอเชียที่ระบาดมาก่อน อัตราายต่อสุขภาพเราน้อยกว่า มีอัตราการเสียชีวิตค่อนข้างต่ำเพียง 5 % แต่ทำให้ประชากรโลกเสียชีวิตไปกว่า 1 ล้านคน

การระบาดของไวรัสอีโบล่า ในปี 1976 ชื่อ Ebola เป็นชื่อแม่น้ำในสาธารณรัฐชาอีร์ หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก มีลักษณะคล้ายไข้เลือดออก แต่มีการทำหน้าที่ของตับและไตลดลงตามมา มีเลือดจับเป็นลิ่มบกพร่อง โรคนี้มีอัตราการตายสูงถึง 50-90 % มีผู้ป่วยกว่า 28,000 คน เสียชีวิตกว่า 11,000 คน

โรคซาร์ (Severe Acute Respiratory Syndrome: SAR) ในปี 2003 เกิดจากเชื้อโคโรนาไวรัส พบครั้งแรกที่มณฑลกว่างต้ง ประเทศจีน และลามไปส่องกง เวียดนาม สิงคโปร์

แคนาดา จนกระจายไปทั่วโลก เชื้อไวรัสนี้ น่าจะมีต้นกำเนิดมาจากสัตว์มากกว่าคน มีคนป่วยกว่า 8,000 คน และเสียชีวิตกว่า 700 คนทั่วโลก

ไวรัส HIV/AIDS ที่ระบาดสูงสุดช่วงปี 2005-2012 ซึ่งเกิดจากไวรัส HIV ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก คร่าชีวิตคนกว่า 36 ล้านคนนับตั้งแต่ปี 2005 จนถึงปัจจุบัน และมีคนป่วยกว่า 30 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแถบซาสารของแอฟริกา ซึ่งต่อมาก็ควบคุมไวรัส HIV ได้ ทำให้ผู้ที่ติดเชื้อสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ และทำให้ผู้เสียชีวิตลดลงเหลือเพียง 1.6 ล้านคน/ปี

ไข้หวัดใหญ่ 2009 เป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่กลุ่ม A (H1N1) พบครั้งแรกในเม็กซิโกและสหรัฐ ก่อนจะกระจายไปหลายประเทศทั่วโลก และมีการเฝ้าระวังจากการหวัดกการกลายพันธุ์ และการสามารถติดต่อจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว ด้วยการที่สายพันธุ์นี้ มีองค์ประกอบทางพันธุกรรมที่เป็นผลรวมจากไข้หวัดใหญ่ในมนุษย์ ไข้หวัดนกที่พบในอเมริกาเหนือ และไข้หวัดหมูที่พบในเอเชียและยุโรป ด้วยการที่ติดตามและกระจายข่าวอย่างระมัดระวังส่งผลให้ ผู้เสียชีวิตยืนยันไม่ถึง 20,000 คนทั่วโลก

โควิด 19 เป็นเชื้อไวรัสโคโรนา เริ่มจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และกระจายไปทั่วโลก มีผู้ติดเชื้อไม่ต่ำกว่า 217 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 4.5 ล้านคน อัตราการเสียชีวิตอยู่ประมาณ 2.3 % โดยเล่นงานทั้งประเทศที่มีความเจริญอย่างมาก เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งจำนวนคนติดเชื้อมาเป็นอันดับ 1 คือ 39.8 ล้าน

คน เสียชีวิตกว่า 0.65 ล้านคน และประเทศกำลังพัฒนาเช่น อินเดีย และบราซิล ซึ่งมีการติดเชื้อมาเป็นอันดับ 2 และ 3 และมีการกระจายไปทั่วโลก

จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เห็นว่า การระบาดของโรคในช่วงหลังเป็นการระบาดของเชื้อไวรัสมากขึ้น และถ้าความอัตราการเสียชีวิตไม่สูงมาก จะส่งผลให้การระบาดรุนแรง และยอดรวมของผู้เสียชีวิตจะสูง ด้วยการที่คนเราไม่ให้ความสนใจ หรือระมัดระวัง และที่สำคัญ หากติดตามรายละเอียดจะพบว่า การระบาดโดยมากจะกระจายผ่านการขนส่งมวลชนที่โลกมีการเชื่อมต่อได้ดี ไม่ว่าจะเป็นทางเครื่องบิน เรือโดยสารหรือเรือขนส่งสินค้า รถโดยสารข้ามประเทศ เมื่อข้ามเขตแดนมาแล้วหากมาอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างแออัด การแพร่ระบาดของโรคจะเป็นไปอย่างรุนแรงมากขึ้น

วิทยาการทางการแพทย์ที่น่าสม্মัยทำให้เราดูเสมือนสามารถแก้ปัญหาการระบาดของโรคต่าง ๆ ได้ดี ด้วยการผลิตยาที่ใช้ในการรักษา และการผลิตวัคซีนที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณมากพอที่จะฉีดให้กับคนจำนวนมาก ๆ แต่การระบาดก็ยังเป็นปัญหามากกว่าที่พวกเราคาดคิด กลไกสำคัญกลับมาอยู่ที่ มาตรการการรับมือด้วยตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการรักษาสุขอนามัยส่วนตัว การใส่หน้ากาก และการมีระยะห่างในสังคม

นอกจากนี้ ยังมีโรคติดเชื้ออีกจำนวนหนึ่งที่มีการระบาดและคร่าชีวิตของคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักจะอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญเล็กน้อย เช่น

มาเลเรีย ซึ่งองค์การอนามัยโลกประเมินในปี 2010 ว่ามีผู้ป่วยกว่า 219 ล้านคน และเสียชีวิต 600,000 คน ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อายุน้อยกว่า 15 ปี สตรีมีครรภ์ ซึ่งมีผลต่อการเสียชีวิตของทารกอีกด้วย ซึ่งโรคนี้เป็นโรคประจำถิ่นในแถบรอบเส้นศูนย์สูตร ทั้งในทวีปอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา ซึ่งการระบาดอาศัยยุงเป็นพาหะ และปริมาณฝน โรคนี้สัมพันธ์กับความยากจน และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

วัณโรค เป็นเชื้อแบคทีเรีย เคยมีการระบาด โดยเฉพาะในปี 2007 มีประชากรจำนวน 13.7 ล้านคนที่เป็นวัณโรค และคาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอีก 8 ล้านคน และเสียชีวิตประมาณ 3 ล้านคน

ท้องเสีย เป็นสาเหตุการตายสำคัญในเด็ก เด็กเสียชีวิตจากท้องเสียนี้กว่า 2,195 รายต่อวัน หรือกว่า 700,000 รายต่อปี โดยเฉพาะเด็กที่อายุน้อยกว่า 5 ปี และเด็กที่ติดเชื้อ HIV จะมีโอกาสเสียชีวิตจากท้องเสียมากกว่าเด็กที่ไม่ติดเชื้อถึง 11 เท่า ซึ่งโดยมากของเชื้อที่ทำให้เกิดท้องเสียในเด็กเป็นไวรัส Rotavirus การฉีดวัคซีน และการเลี้ยงด้วยนมมารดาจะช่วยป้องกันโรคได้ระดับหนึ่ง แต่ที่สำคัญ คือ การมีน้ำดื่มที่สะอาด และสุขอนามัยส่วนตัว

สภาวะปอดบวม หรือ Pneumonia ในปี 2017 มีคนที่เสียชีวิตจากปอดบวมหรือปอดติดเชื้อนี้กว่า 2.56 ล้านคน และเกือบ 1/3

เป็นเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี โดยปอดติดเชื้อนี้เป็นผลของการติดเชื้อทั้งจากไวรัส แบคทีเรีย และรา

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอีกหลายแห่งที่ติดตามโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ (Emerging & Re-emerging Disease) ซึ่งปัจจัยที่โน้มนำให้เกิดโรคอุบัติใหม่เพิ่มขึ้น เพราะ

- เชื้อโรคมีการเปลี่ยนแปลงไปจนภูมิคุ้มกันของร่างกายไม่สามารถควบคุมโรคได้ เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ และอาจจะพัฒนาตนเองเพื่อหลบหลีกระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายได้อีกด้วย
- การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สภาพอากาศ ระบบนิเวศ การรุกรานพื้นที่ของสัตว์ การทำลายป่า ทำให้โรคออกจากป่า การที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยวในป่า
- เทคโนโลยีของอาหารและการทำฟาร์มสัตว์เลี้ยง ก่อให้เกิดโรคอีกหลายชนิด เช่น ไข้สมองอักเสบในวัว และลามมายังคน
- การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น พฤติกรรมทางเพศ ทั้งการสำส่อนไม่เลือกหน้า และการร่วมเพศระหว่างเพศเดียวกัน
- การเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง การอพยพย้ายถิ่นฐาน การขนส่งอาหาร แม้แต่การย้ายถิ่นของนกและสัตว์อื่น ๆ

- การพัฒนาযাที่มีฤทธิ์ก่ดภูมิคุ้มกัน ทำให้ร่างกายติดเชื้อและก่อให้เกิดโรคได้ง่ายขึ้น การปลูกถ่ายอวัยวะ การถ่ายเลือด ฯ

- การย้อนกลับคืนของเชื้อไวรัสที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการนำเชื้อมาเป็นอาวุธชีวภาพเพื่อสงคราม และการก่อการร้าย

สิ่งที่เราจะต้องเผชิญต่อไป คือ การระบาดของโรคต่าง ๆ ที่จะมาถึและบ่อยขึ้น รวมถึงการระบาดของโรคในกลุ่มแรกที่จะกลายเป็นโรคประจำถิ่น ซึ่งเราอาจจะต้องฉีดวัคซีนป้องกันกันอีกต่อไปนาน (ซึ่งนี้อาจจะเป็นผลในเชิงพาณิชย์ของผู้ผลิตวัคซีน) แต่ที่สำคัญ คือ การป้องกันตนเอง การดูแลสุขภาพของตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ด้วยการออกกำลังกาย ได้รับแสงแดด ทานอาหารที่เหมาะสม พักผ่อนให้เพียงพอ การไม่อยู่ในพื้นที่แออัด และหากมองภาพใหญ่ขึ้น คือ การลดการรุกรานป่าและธรรมชาติ การลดความรุนแรงเพื่อมิให้เกิดสงคราม และการก่อการร้าย ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้เป็นแต่การเขียนเท่านั้น

ติดตามเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มเติมได้

จาก www.minsenconcept.com